

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

28. aprill 2022*

Eelotsusetaotlus – Tolliliit – Õigus liikmesriigi poolt liidu õigust rikkudes sisse nõutud rahasummade tagasimaksmisele või maksmisest keeldutud rahasummade maksmisele – Dumpinguvastane tollimaks, impordimaks, eksporditoetused ja rahalised karistused – Mõiste „liidu õiguse rikkumine“ – Liidu õiguse väär tõlgendamine või kohaldamine – Liidu õiguse rikkumise esinemise tuvastamine liidu kohtu või liikmesriigi kohtu poolt – Õigus intressi maksmisele – Ajavahemik, mille eest intressi makstakse

Liidetud kohtuasjades C-415/20, C-419/20 ja C-427/20,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Finanzgericht Hamburgi (Hamburgi maksukohus, Saksamaa) 20. augusti 2020. aasta ja 1. septembri 2020. aasta otsusega esitatud kolm eelotsusetaotlust, mis saabusid Euroopa Kohtusse 7., 8. ja 10. septembril 2020, menetlustes

Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions GmbH (C-415/20),

**F. Reyher Nchfg. GmbH & Co. KG vertr. d. d. Komplementärin Verwaltungsgesellschaft
F. Reyher Nchfg. mbH (C-419/20)**

versus

Hauptzollamt Hamburg (C-415/20 ja C-419/20)

ja

Flexi Montagetechnik GmbH & Co. KG

versus

Hauptzollamt Kiel (C-427/20),

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president A. Prechal, kohtunikud J. Passer (ettekandja), F. Biltgen, N. Wahl ja M. L. Arastey Sahún,

kohtujurist: T. Čapeta,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions GmbH, esindajad: *Rechtsanwälte* M. Niestedt ja K. Göcke,
- F. Reyher Nchfg. GmbH & Co. KG vertr. d. d. Komplementärin Verwaltungsgesellschaft F. Reyher Nchfg. mbH, esindajad: *Rechtsanwälte* S. Pohl ja J. Sparr,
- Flexi Montagetechnik GmbH & Co. KG, esindaja: *Rechtsanwalt* H. Bleier,
- Madalmaade valitsus, esindajad: M. K. Bulterman, L. Noort ja J. M. Hoogveld, hiljem M. K. Bulterman ja J. M. Hoogveld,
- Euroopa Komisjon, esindajad: R. Pethke ja M. Salyková,

olles 13. jaanuari 2022. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlused puudutavad nende liidu õiguse põhimõtete tõlgendamist, mis käsitlevad liikmesriikide poolt liidu õigust rikkudes sisse nõutud rahasummade tagasimaksmist ja vastava intressi maksmist.
- 2 Taotlused on esitatud kolmes kohtuvaidluses, millest esimese pooled on Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions GmbH (edaspidi „Gräfendorfer“) ja Hauptzollamt Hamburg (Hamburgi peatollibüroo, Saksamaa), teise pooled F. Reyher Nchfg. GmbH & Co. KG vertr. d. d. Komplementärin Verwaltungsgesellschaft F. Reyher Nchfg. mbH (edaspidi „Reyher“) ja sama peatollibüroo ning kolmanda pooled Flexi Montagetechnik GmbH & Co. KG (edaspidi „Flexi Montagetechnik“) ja Hauptzollamt Kiel (Kieli peatollibüroo, Saksamaa), ja mille ese on taotlused esiteks maksta tagasi rahasummad, mida eri äriühingud on maksnud mitmel alusel kahele peatollibüroole, ning teiseks vastava intressi maksmine.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Tollieeskirjad

- 3 Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT 1992, L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307; edaspidi „ühenduse tolliseadustik“), tunnistati kehtetuks ja asendati Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määrusega (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (ELT 2013, L 269, lk 1; parandus ELT 2013, L 287, lk 90; edaspidi „liidu tolliseadustik“).

4 Ühenduse tolliseadustiku artikli 236 lõige 1 nägi muu hulgas ette:

„Impordi- või eksporditollimaks makstakse tagasi, kui on kindlaks tehtud, et selle summa tasumise ajal ei tulenenud see summa seadusest [...].

[...]“.

5 Selle tolliseadustiku artiklis 241 oli sätestatud muu hulgas:

„Impordi- või eksporditollimaksu ning tollimaksu tasumisega kaasnenud krediidiintresside või viiviste tagasimakstavalt summalt ei pea pädevad asutused intressi maksuma. Intressi tuleb maksta, kui

– tagasimaksmise taotluse rahuldamise kohta tehtud otsust ei täideta kolme kuu jooksul arvestades selle tegemise kuupäevast,

– see on ette nähtud siseriiklike õigusaktidega.

[...]“.

6 Liidu tolliseadustiku artikkel 116 „Üldsätted“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Käesolevas jaos sätestatud tingimuste kohaselt tuleb impordi- või eksporditollimaksu summad tagasi maksta või neid vähendada järgmistel põhjustel:

a) enam määratud impordi- või eksporditollimaksu summad;

[...]

c) pädevate asutuste eksimus;

[...]

6. Tagasimakstavalt summalt ei pea asjaomane toll intressi maksuma.

Intressi tuleb siiski maksta, kui tagasimaksmise otsust ei täideta kolme kuu jooksul pärast nimetatud otsuse tegemist, välja arvatud siis, kui tähtajast kinnipidamine ei sõltunud tollist.

Sellistel juhtudel makstakse intressi alates kolmekuulise tähtaja möödumisest kuni tagasimaksmise kuupäevani. [...]

[...]“.

Põllumajandustoodete eksporditoetusi käsitlevad õigusnormid

7 Komisjoni 15. aprilli 1999. aasta määrus (EÜ) nr 800/1999, milles sätestatakse põllumajandustoodete eksporditoetuste süsteemi kohaldamise üksikasjalikud ühiseeskirjad (EÜT 1999, L 102, lk 11; ELT eriväljaanne 03/25, lk 129), millele eelotsusetaotluse esitanud kohus

viitab, tunnistati kehtetuks ja asendati komisjoni 7. juuli 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 612/2009, milles sätestatakse põllumajandustoodete eksporditoetuste süsteemi kohaldamise üksikasjalikud ühiseeskirjad (ELT 2009, L 186, lk 1).

- 8 Määruse nr 800/1999 artikli 51 lõige 1 oli sõnastatud järgmiselt:

„Kui leitakse, et eksportija on eksporditoetuse saamiseks taotlenud kohaldatavast suuremat toetust, vastab kõnealuse ekspordi toetus tegelikult eksporditud toodete suhtes kohaldatavale toetusele, mida vähendatakse

a) poolega taotletud ja tegelikule ekspordile kohaldatava toetuse vahest;

b) taotletud ja tegelikule ekspordile kohaldatava toetuse kahekordse vahe võrra, kui eksportija esitab tahtlikult valeandmed.

[...]“.

- 9 Määruse nr 612/2009 artikli 48 lõikes 1 on korratud varem määruse nr 800/1999 artikli 51 lõikes 1 sisaldunud sätteid.

Saksa õigus

Maksuseadustik

- 10 Maksuseadustiku (Abgabenordnung) (BGBl. 2002 I, lk 3866) põhikohtuasjadele kohaldatava redaktsiooni (edaspidi „maksuseadustik“) §-s 1 „Reguleerimisala“ on sätestatud:

„1. Käesolevat seadustikku kohaldatakse kõikide maksude suhtes, kaasa arvatud föderaalsete õigusaktidega või Euroopa Liidu õigusega sätestatud maksutagastused, kui neid haldab föderaalne või liidumaa maksuhaldur. Seadustikku kohaldatakse ainult juhul, kui liidu õiguses ei ole sätestatud teisiti.

[...]

3. Käesoleva seadustiku sätteid kohaldatakse *mutatis mutandis* maksualaste kõrvalkohustuste suhtes, kui liidu õiguses ei ole sätestatud teisiti. [...]“.

- 11 Seadustiku §-s 3 „Maksud ja maksualased kõrvalkohustused“ on muu hulgas ette nähtud:

„1. Maks on rahaline kohustus, mis ei ole vastusooritus konkreetse teenuse eest ja mida nõuab avalik-õiguslik maksuhaldur tulu saamise eesmärgil sisse kõigilt, kelle puhul on täidetud seadusjärgne maksukohustuse teokoosseis; [...]“.

[...]

3. Liidu tolliseadustiku artikli 5 punktides 20 ja 21 sätestatud impordi- ning eksporditollimaks on maks käesoleva seadustiku tähenduses. [...]

4. Kõrvalkohustused on:

[...]

4) intressid vastavalt käesoleva seadustiku §-dele 233–237 [...],

[...]

8) intressid impordi- ja eksporditollimaksult liidu tolliseadustiku artikli 5 punktide 20 ja 21 tähenduses,

[...]“.

12 Nimetatud seadustiku §-s 37 „Maksukohustusest tulenevad õigused“ on sätestatud:

„1. Maksudega seotud nõuded on maksunõue, maksusumma tagasimakse nõue, [...] maksualase kõrvalkohustuse nõue, lõike 2 kohane tagastusnõue ja eraldi maksuseadustes reguleeritud tagastusnõuded.

2. Kui maks, maksusumma tagasimakse, [...] või maksualane kõrvalkohustus on tasutud või tagasi makstud alusetult, on isikul, kelle arvel makse tehti, õigus esitada makse saajale tagastusnõue makstud või tagasimakstud summa ulatuses. [...]“.

13 Sama seadustiku §-s 233 „Põhimõtted“ on sätestatud:

„Maksunõuetelt (§ 37) makstakse intressi ainult siis, kui see on seadusega ette nähtud. [...]“.

14 Maksuseadustiku § 236 „Intress tagasimaksmisele kuuluvatelt summadelt“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kui määratud maksusummat vähendatakse või maksutagastust võimaldatakse jõustunud kohtuotsusega või sellise otsuse alusel, tuleb tagasimakstavalt summalt maksta ajavahemiku eest alates asjakohase kaebuse esitamise kuupäevast kuni tagasimakse kuupäevani intressi, kui lõikes 3 ei ole sätestatud teisiti. Kui tagasimaksmisele kuuluv summa maksti välja alles pärast kohtusse pöördumist, arvestatakse intressi alates selle maksmise kuupäevast.

[...]“.

Ühise turukorralduse ja otsetoetuste rakendamise seadus

15 7. novembri 2017. aasta ühise turukorralduse ja otsetoetuste rakendamise seaduse (Gesetz zur Durchführung der gemeinsamen Marktorganisationen und der Direktzahlungen (Marktorganisationsgesetz)) (BGBl. 2017 I, lk 3746) kohtuasja C-415/20 põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni (edaspidi „ühise turukorralduse ja otsetoetuste rakendamise seadus“) §-s 6 „Soodustused“ on ette nähtud:

„1. Bundesministerium für Ernährung und Landwirtschaftil [(Saksamaa Liitvabariigi toidu- ja põllumajandusministeerium)] on õigus võtta vastu [...] määrustega, milleks ei ole vaja Bundesrati [(liidunõukogu, Saksamaa)] heakskiitu, kui see on vajalik selleks, et rakendada

- 1) sätteid ja akte [...], mis puudutavad tooteid, mille suhtes kehtib ühine turukorraldus [...], seoses
a) eksporditoetustega

[...]

menetlusnõudeid ja sätteid, milles on täpsustatud selliste soodustuste andmise tingimused ja suurus, kui need on kindlaks määratud, kindlaks määratavad või piiritletud [...]

[...]“.

- 16 Selle seaduse §-s 14 „Intressid“ on sätestatud:

„1. Hüvitise tagasimaksmise või muu kohustuse täitmata jätmise eest maksmisele kuuluvatelt summadelt arvestatakse intressi vastavalt baasmäärale, millele lisandub viis protsendipunkti alates maksu maksetähtpäevast. [...]

2. Hüvitise või sekkumisega seoses maksmisele kuuluvatelt summadelt arvestatakse intressi vastavalt [maksuseadustiku] §-dele 236, 238 ja 239 alates kohtuasja menetlusse võtmisest. Muidu nendelt intressi ei maksta.“

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

Kohtuasi C-415/20

- 17 Gräfendorfer on Saksamaal asutatud äriühing, kes ekspordib kodulinnurümpasid kolmandatesse riikidesse.
- 18 Hamburgi peatollibüroo keeldus talle maksmast eksporditoetust kodulinnurümpadele, mida ta oli ekspordinud kolmandatesse riikidesse ajavahemikus 2012. aasta jaanuarist juunini, põhjendusel, et need ei olnud „veatu ja standardse turustuskvaliteediga“ põllumajandustoodete eksporditoetusi käsitlevate liidu õigusnormide tähenduses, sest esiteks ei olnud need täielikult kitkutud ja teiseks oli neil liiga palju rupsi. Ta määras talle ka rahalise karistuse, sest ta oli taotlenud kohaldatavast suuremat eksporditoetust. Gräfendorfer esitas selle keeldumise peale vaide ning seejärel teise vaide rahalise karistuse peale.
- 19 Finanzgericht Hamburg (Hamburgi maksukohus, Saksamaa) leidis hiljem kaebuste raames, mille olid esitanud kaks muud äriühingut, mitte Gräfendorfer, et 24. novembri 2011. aasta kohtuotsust Gebr. Stolle ja Doux Geflügel (C-323/10–C-326/10, EU:C:2011:774) silmas pidades tuleb kvalifitseerida väike hulk sulgi ja teatud rups kodulinnurümpadel asjaoludeks, mis ei takista nendele toodetele eksporditoetuse andmist.
- 20 Seda kohtuotsust arvestades otsustas Hamburgi peatollibüroo anda Gräfendorferile taotletud eksporditoetust ja maksta talle määratud rahaline karistus tagasi.
- 21 Gräfendorfer palus 16. aprilli 2015. aasta kirjas sellel peatollibürool maksta intressi nii eksporditoetuse kui ka rahalise karistuse pealt kogu ajavahemiku eest, mil ta oli õigusvastaselt jätetud ilma võimalusest vastavaid rahasummasid kasutada. Peatollibüroo jättis rahuldamata selle taotluse ning seejärel vaide, mille Gräfendorfer esitas taotluse rahuldamata jätmise peale.

- 22 Gräfendorfer esitas 23. mail 2018 eelotsusetaotluse esitanud kohtule kaebuse, milles ta väitis sisuliselt, et liidu õigus annab igale isikule, kellele liikmesriigi ametiasutus keeldus mis tahes rahasumma maksmisest või nõudis selle maksmist liidu õigust rikkudes, õiguse saada lisaks selle rahasumma väljamaksmisele või tagasimaksmisele intressi kogu ajavahemiku eest, mil rahasummat ei olnud võimalik kasutada.
- 23 Finanzgericht Hamburg (Hamburgi maksukohus) märgib oma eelotsusetaotluses esiteks, et Gräfendorferi esitatud intressinõuet ei võimalda rahuldada ükski põhikohtuasjas kohaldatav liidu õigusnorm või riigisisene õigusnorm ning et vaidluse selle aspekti lahendus sõltub seega sellest, kas seda nõuet saab käsitada põhimõtete alusel, mille Euroopa Kohus on välja töötanud oma kohtupraktikas, mis puudutab liikmesriigi ametiasutuste poolt selliste rahasummade tagasimaksmist, mille maksmist nõuti isikutelt liidu õigust rikkudes.
- 24 Teiseks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et sellest kohtupraktikast tuleneb, et liidu õigus ei anna isikutele õigust nõuda liikmesriigi pädevatelt ametiasutustelt mitte ainult mis tahes sellise maksu, tasu, makse või tollimaksu tagasimaksmist, mille nad on tasunud liidu õigust rikkudes, vaid ka hüvitist intressina kahju eest, mis on tekkinud seoses sellega, et maksu, tasu, makse või tollimaksu summat ei olnud võimalik kasutada, kogu ajavahemiku eest, mil seda summat ei olnud võimalik kasutada (19. juuli 2012. aasta kohtuotsus Littlewoods Retail jt, C-591/10, EU:C:2012:478; 27. septembri 2012. aasta kohtuotsus Zuckerfabrik Jülich jt, C-113/10, C-147/10 ja C-234/10, EU:C:2012:591, ning 18. aprilli 2013. aasta kohtuotsus Irimie, C-565/11, EU:C:2013:250). Samas märgib see kohus, et üks põhikohtuasjades asjasse puutuv rahasumma ei ole mitte maks, tasu, makse või tollimaks, vaid rahaline karistus (11. juuli 2002. aasta kohtuotsus Käserei Champignon Hofmeister, C-210/00, EU:C:2002:440).
- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates võib tekkida põhjendatud kahtlus küsimuses, kas sellist rahalist karistust tuleb selle kohtupraktika tähenduses pidada makstuks liidu õigust rikkudes. Asjaomase liikmesriigi ametiasutuse poolt vastava summa tagasimaksmine ei toimunud nimelt pärast seda, kui liikmesriigi kohus oli tühistanud või Euroopa Kohus oli tunnistanud kehtetuks vastavalt riigisisese või liidu õiguse akti või aktid, mille alusel see rahaline karistus määrati, vaid pärast kohtuotsust, milles Euroopa Kohus tõlgendas eelotsusemenetluses liidu õigust viisil, mis ei vasta tõlgendusele, mille see ametiasutus oli varem andnud ja millele ta tugines rahalise karistuse määramisel. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab seega, et selle kohta on vaja esitada Euroopa Kohtule küsimus, kuid kaldub siiski arvama, et kui liikmesriigi ametiasutus määrab isikule rahalise karistuse liidu õiguse väärade tõlgendusele tuginedes, tuleb seda rahalist karistust käsitada nii, et see on määratud liidu õigust rikkudes, ning järelikult tuleb vastava summa tagasimaksmisel maksta intressi kogu ajavahemiku eest, mil isik seda summat kasutada ei saanud.
- 26 Kolmandaks märgib Finanzgericht Hamburg (Hamburgi maksukohus), et kuna puuduvad liidu õigusnormid, mis täpsustaksid, kuidas tuleb eksporditoetuse hilinevalt väljamaksmise ja sellise rahalise karistuse tagasimaksmise korral, nagu on kõne all põhikohtuasjas, intressi maksta, siis tuleb seda küsimust pidada iga liikmesriigi riigisisese õiguse kohaldamisalasse kuuluvaks. Saksa õiguse kohaselt ei ole aga intressi maksmine üldpõhimõte, vaid näeb selle ette üksnes täpselt määratletud juhtudel, mille hulka põhikohtuasi ei kuulu. Nimelt on selles sisalduvates sätetes, eelkõige ühise turukorralduse rakendamise seaduse sätetes, esiteks ette nähtud, et isikul on õigus saada eksporditoetuselt intressi, kui ta on esitanud kaebuse otsuse peale, millega pädev liikmesriigi ametiasutus keeldus õigusvastaselt toetust maksmast, kuid mitte juhul, kui ta on piirdunud sellise otsuse peale vaide esitamisega nagu Gräfendorfer. Intressi ei ole ette nähtud ka põhjendamatu

rahalise karistuse tagasimaksmise korral. Teiseks, isegi juhul, kui isik on esitanud kohtule kaebuse, on intressi maksmine igal juhul ette nähtud alles alates selle kaebuse esitamise kuupäevast, mitte hetkest, mil tehti pädeva ametiasutuse otsus.

- 27 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on siiski tekkinud küsimus, kas need sätted, mille tagajärjel jääb isik, kellele on antud eksporditoetust hilinevalt pärast seda, kui talle on toetuse maksmisest õigusvastaselt keeldutud, ja kellele on alusetult määratud rahaline karistus, täielikult või osaliselt ilma hüvitisest, mida ta võiks nõuda intressi vormis vastavate summade kasutamise võimatuse tõttu, on kooskõlas tõhususe nõudega, mis piiritleb liikmesriikide menetlusautonoomiat.
- 28 Neil asjaoludel otsustas Finanzgericht Hamburg (Hamburgi maksukohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas liidu õigusest tulenevalt on liikmesriigil kohustus maksta liidu õigust rikkudes sissenõutud maksude tagastamisel lisaks intresse ka juhtudel, kui tagastamise alus ei ole Euroopa Liidu Kohtus tuvastatud liidu õiguse rikkumine, vaid Euroopa Kohtu antud tõlgendus [nõukogu 23. juuli 1987. aasta määruse (EMÜ) nr 2658/87 tariifi- ja statistikanomenklatuuri ning ühise tollitariifistiku kohta (EÜT 1987, L 256, lk 1; ELT eriväljaanne 02/02, lk 382) I lisas esitatud] kombineeritud nomenklatuuri (alam)rubriigi kohta?
2. Kas Euroopa Liidu Kohtu loodud liidu õiguse intressinõuete põhimõtted on ülekantavad ka eksporditoetuse maksmisele, millest liikmesriigi ametiasutus keeldus liidu õigust rikkudes?“

Kohtuasi C-419/20

- 29 Reyher on Saksamaal asutatud äriühing, kes importis aastatel 2010 ja 2011 Euroopa Liitu kinnituselemente, mis pärinesid Indoneesias asutatud äriühingult, mis on Hiinas asuva teise äriühingu tütarettevõtja.
- 30 Hamburgi peatollibüroo leidis, et neid kinnitusosi tuleb käsitada Hiinast pärinevatena ja seetõttu tuleb liitu importimisel tasuda dumpinguvastane tollimaks, mis on kehtestatud nõukogu 26. jaanuari 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 91/2009, millega kehtestatakse lõplik dumpinguvastane tollimaks teatavate Hiina Rahvavabariigist pärit rauast või terasest kinnitusdetailide impordi suhtes (ELT 2009, L 29, lk 1). Seetõttu otsustas ta nõuda Reyherilt dumpinguvastase tollimaksu tasumist.
- 31 Kuigi Reyher tasus dumpinguvastase tollimaksu, esitas ta selle otsuse peale kaebuse Finanzgericht Hamburgile (Hamburgi maksukohus).
- 32 See kohus leidis 3. aprilli 2019. aasta otsuses, et Reyherile kehtestatud dumpinguvastane tollimaks ei kuulu seaduse alusel tasumisele, kuna Hamburgi peatollibüroo ei tõendanud, et tema liitu imporditud kinnitusdetailid on pärit Hiinast.
- 33 Peatollibüroo tagastas 2019. aasta mais Reyherile asjaomase dumpinguvastase tollimaksu summa. Seevastu keeldus ta maksmast talle intressi selle summa pealt ajavahemiku eest tollimaksude maksmise kuupäevast kuni nende tagasimaksmiseni ning jättis rahuldamata huvitatud isiku poolt selle keeldumise peale esitatud vaide.

- 34 Reyher esitas 10. veebruaril 2020 Finanzgericht Hamburgile (Hamburgi maksukohus) kaebuse, milles ta väitis sisuliselt, et 18. jaanuari 2017. aasta kohtuotsusest Wortmann (C-365/15, EU:C:2017:19) tuleneb, et isikul, kellele liikmesriigi ametiasutus kehtestas dumpinguvastase tollimaksu liidu õigust rikkudes, on õigus mitte ainult dumpinguvastase tollimaksu summa tagasimaksmisele, vaid sellelt summalt intressi tasumisele kogu ajavahemiku eest selle maksmisest kuni tagasimaksmiseni. Lisaks väidab Reyher, et dumpinguvastase tollimaksu tasumist tuleb pidada liidu õigust rikkuvaks mitte ainult juhul, kui Euroopa Kohus tunnistab kehtetuks selle tollimaksu kehtestanud määruse, nagu ta selles kohtuotsuses tegi, vaid ka juhul, kui liikmesriigi kohus tuvastab, et liikmesriigi ametiasutus on seda määrust vääralt kohaldanud, kehtestades vääralt selle määruse alusel isikule dumpinguvastase tollimaksu, nagu käesoleval juhul.
- 35 Esiteks märgib Finanzgericht Hamburg (Hamburgi maksukohus) eelotsusetaotluses kõigepealt, et maksuseadustiku § 236 lõikest 1 tuleneb, et isikul, kes on esitanud kohtule kaebuse otsuse peale, millega nõuti temalt dumpinguvastase tollimaksu tasumist, on juhul, kui ilmneb, et selle tasumine ei tulenenud seadusest, õigus saada asjaomase tollimaksu summalt intressi ajavahemiku eest kohtu poole pöördumise kuupäevast kuni summa tagasimaksmiseni. Seejärel märgib ta, et selle maksuseadustiku sätte kohaldamine ei ole vastuolus ühenduse tolliseadustiku artikliga 241, nagu Euroopa Kohus on seda tõlgendanud 18. jaanuari 2017. aasta kohtuotsuses Wortmann (C-365/15, EU:C:2017:19). Lõpuks leiab ta, et liidu tolliseadustiku artikkel 116, millega asendati ühenduse tolliseadustiku artikkel 241 ja mis on sõnastatud teisiti, ei ole põhikohtuasjas kohaldatav.
- 36 Teiseks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et ükski põhikohtuasjas kohaldatav liidu õiguse säte ega riigisisene õigusnorm ei võimalda rahuldada Reyheri esitatud intressinõuet ajavahemiku eest kuupäevast, mil Hamburgi peatollibüroo otsustas temalt nõuda dumpinguvastase tollimaksu tasumist, kuupäevani, mil ta esitas selle otsuse peale kohtule kaebuse.
- 37 Kolmandaks ja viimaseks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas Euroopa Kohtu praktika võimaldab rahuldada selle taotluse asjaomase ajavahemiku osas. Sellega seoses märgib ta eelkõige, et 19. juuli 2012. aasta kohtuotsusest Littlewoods Retail jt (C-591/10, EU:C:2012:478) näib ilmnevat, et juhul, kui liikmesriigi ametiasutus on nõudnud isikult tollimaksu maksmist, kohaldades liidu õigusakti või õigusnormi valesti, ja kui liikmesriigi kohus on tuvastanud, et liidu õigust on rikutud, ei ole isikul õigust nõuda mitte ainult alusetult tasutud summa tagastamist, vaid ka intressi sellelt summalt kogu ajavahemiku eest selle summa maksmisest tagasimaksmiseni. Lisaks märgib ta, et selle kohtuotsuse ja selle aluseks oleva kohtupraktika mõte näib olevat taastada olukord, milles isik oleks olnud olukorras, kus liidu õigust ei oleks rikutud, võimaldades tal tagasi nõuda kogu summa, mis tal oleks olnud, kui seda rikkumist ei oleks toime pandud.
- 38 Neil asjaoludel otsustas Finanzgericht Hamburg (Hamburgi maksukohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas liidu õiguse rikkumisega, mis on Euroopa Kohtu poolt välja töötatud tingimus intressinõude esitamiseks liidu õiguse alusel, on tegemist ka olukorras, kus liikmesriigi ametiasutus nõuab liidu õigusele tuginedes sisse maksu, kuid liikmesriigi kohus hiljem tuvastab, et maksu sissenõudmise faktilised tingimused ei ole täidetud?“

Kohtuasi C-427/20

- 39 Flexi Montagetechnik on Saksamaal asutatud äriühing, kes importis liitu karabiine, mida kasutatakse koerte kaelarihmade valmistamisel.
- 40 Kieli peatollibüroo leidis, et need karabiinid kuuluvad määruse nr 2658/87 I lisas asuvasse kombineeritud nomenklatuuri rubriiki, mis erineb Flexi Montagetechniki deklareeritud rubriigist, mistõttu tuleb neile kohaldada imporditollimaksu suuremas summas kui ta neid tasus. Seetõttu otsustas ta selles osas muuta imporditollimaksu summat.
- 41 Kuigi Flexi Montagetechnik maksis esialgu tasutud imporditollimaksu summa ja selle muudatusest tuleneva summa vahe, esitas ta 2014. aasta septembris kohtule kaebuse, mille tulemusel Bundesfinanzhof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim maksukohus) tegi 20. juunil 2017 kohtuotsuse, milles ta otsustas, et asjaomased karabiinid kuulusid Flexi Montagetechniki deklareeritud rubriiki, ja tühistas seetõttu aktid, millega Kieli peatollibüroo muutis vastavat imporditollimaksu.
- 42 Peatollibüroo hüvitas seejärel Flexi Montagetechnikile esialgu tasutud imporditollimaksu summa ja hiljem muudetud summa vahe. Seevastu keeldus ta maksmast talle intressi selle vahe pealt ajavahemiku eest nende tollimaksude maksmise kuupäevast kuni nende osalise tagasimaksmise kuupäevani ning jättis seejärel rahuldamata selle keeldumise peale esitatud vaide.
- 43 Flexi Montagetechnik esitas selle keeldumise peale kohtule kaebuse, mille tulemusel peatollibüroo maksis talle intressi ajavahemiku eest alates käesoleva kohtuotsuse punktis 41 nimetatud kaebuse esitamise kuupäevast kuni kuupäevani, mil ta maksis talle tagasi esialgu tasutud imporditollimaksu summa ja hiljem muudetud summa vahe.
- 44 Finanzgericht Hamburg (Hamburgi maksukohus), kellele on see kaebus esitatud, soovib oma eelotsusetaotluses teada, kas Flexi Montagetechnik võib liidu teisese õiguse või riigisisese õiguse vastavasisulise sätte puudumisel tuletada Euroopa Kohtu praktikast intressi maksmise õiguse summale, mille tolliamet nõudis temalt liidu õigust rikkudes ajavahemiku eest selle summa tasumise kuupäevast kuni kuupäevani, mil huvitatud isik esitas kohtule kaebuse.
- 45 Selle kohtu poolt selles küsimuses esitatud kaalutlused vastavad sisuliselt nendele, mis olid aluseks kohtuasjas C-419/20 esitatud eelotsusetaotlusele, nagu need on kokkuvõtlikult esitatud käesoleva kohtuotsuse punktides 35–37.
- 46 Neil asjaoludel otsustas Finanzgericht Hamburg (Hamburgi maksukohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas liidu õiguse rikkumisega, mis on Euroopa Kohtu poolt välja töötatud tingimus intressinõude esitamiseks liidu õiguse alusel, on tegemist ka olukorras, kus liikmesriigi ametiasutus nõuab maksu sisse kehtivaid liidu õigusnorme rikkudes ja liikmesriigi kohus tuvastab kõnealuse liidu õigusnormide rikkumise?“

Menetlus Euroopa Kohtus

- 47 Euroopa Kohtu presidendi 9. oktoobri 2020. aasta määrusega liideti kohtuasjad C-415/20, C-419/20 ja C-427/20 menetluse kirjaliku osa huvides.

- 48 Euroopa Kohtu 27. aprilli 2021. aasta otsusega liideti need ka menetluse suulise osa ja tehtava kohtuotsuse huvides.

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 49 Nagu nähtub kolme liidetud kohtuasja aluseks olevates eelotsusetaotlustes sisalduvatest andmetest, nagu need on kokku võetud käesoleva kohtuotsuse punktides 23–27, 31–37 ja 41–45, kattuvad Euroopa Kohtule esitatud erinevad küsimused mitmes punktis ja seetõttu tuleb neid analüüsida koos.
- 50 Võttes arvesse nende erinevate küsimuste sõnastust ja nende aluseks olevaid kahtlusi, nagu need on esitatud nendes punktides, tuleb asuda seisukohale, et nende küsimustega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas liidu õiguse põhimõtteid, mis käsitlevad isikute õigusi saada tagasi rahasummad, mille tasumist liikmesriik on neilt nõudnud liidu õigust rikkudes, ning intressi maksmist nendelt summadelt, tuleb tõlgendada nii, et:
- esimesena, need on kohaldatavad juhul, kui asjaomaste rahasummade puhul on esiteks tegemist eksporditoetusega, mis anti isikule hilinenult pärast seda, kui talle oli seda keeldutud liidu õigust rikkudes maksmast, ja teiseks rahalise karistusega, mis sellele isikule selle rikkumise tõttu määrati;
 - teisena, need on kohaldatavad juhul, kui Euroopa Kohtu otsusest või liikmesriigi kohtu otsusest tuleneb, et vastavalt olukorrale keeldus liikmesriigi ametiasutus eksporditoetuse, rahalise karistuse, dumpinguvastase tollimaksu või imporditollimaksu maksmisest või nõudis nende maksmist kas liidu õiguse vääratõlgenduse või liidu õiguse vääratõlgendamise põhjal, ja
 - kolmandana on nendega vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis näevad ette, et kui eksporditoetuse, rahalise karistuse, dumpinguvastase tollimaksu või imporditollimaksu tasumisest on vastavalt olukorrale keeldutud või nende maksmist nõutud liidu õigust rikkudes, tuleb intressi maksta esiteks üksnes siis, kui asjaomase rahasumma saamiseks või tagasimaksmiseks on kohtule kaebus esitatud, ning teiseks võib see toimuda üksnes ajavahemikus kaebuse esitamise kuupäevast pädeva kohtu otsuse tegemise kuupäevani, hõlmamata varasemat ajavahemikku.
- 51 Sellega seoses tuleb esimesena märkida, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb kõigepealt, et igal isikul, kellelt liikmesriigi ametiasutus on nõudnud tasu, tollimaksu, maksu või muu makse tasumist liidu õigust rikkudes, on liidu õiguse alusel õigus saada liikmesriigilt vastava rahasumma tagasimaksmine (vt selle kohta 9. novembri 1983. aasta kohtuotsus *San Giorgio*, 199/82, EU:C:1983:318, punkt 12; 8. märtsi 2001. aasta kohtuotsus *Metallgesellschaft jt*, C-397/98 ja C-410/98, EU:C:2001:134, punkt 84, ning 9. septembri 2021. aasta kohtuotsus *Hauptzollamt B* (vabatahtlik maksude vähendamine), C-100/20, EU:C:2021:716, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 52 Lisaks on isikul samuti liidu õiguse alusel õigus saada sellelt liikmesriigilt mitte ainult alusetult sisse nõutud rahasumma tagasimaksmine, vaid ka intressi, mille eesmärk on hüvitada selle summa kasutamise võimatus (vt 19. juuli 2012. aasta kohtuotsus *Littlewoods Retail jt*, C-591/10, EU:C:2012:478, punktid 24–26, ning 9. septembri 2021. aasta kohtuotsus *Hauptzollamt B* (vabatahtlik maksude vähendamine), C-100/20, EU:C:2021:716, punktid 26 ja 27).

- 53 Niisugused õigused selliste summade tagasimaksmisele, mille tasumist liikmesriik on isikult nõudnud liidu õigust rikkudes, ja nendelt summadelt intressi maksmisele kujutavad endast alusetu rikastumise üldpõhimõtte väljendust (vt selle kohta 6. septembri 2011. aasta kohtuotsus *Lady & Kid* jt, C-398/09, EU:C:2011:540, punktid 18, 20 ja 26).
- 54 Võttes arvesse selle põhimõtte üldist laadi, mille väljenduseks need on, tuleb ühelt poolt asuda seisukohale, et need kaks õigust kuuluvad kohaldamisele juhul, kui rahasumma, mille tasumist on liikmesriik isikult nõudnud, kujutab endast rahalist karistust, mis on õigusvastaselt määratud liidu õigusakti või riigisisese õiguse sätete alusel, mille see liikmesriik on vastu võtnud õigusakti rakendamiseks, ülevõtmiseks või täitmise tagamiseks. Sarnaselt tasule, tollimaksule, maksule või mis tahes muule maksele, mis on tasutud liidu õigust rikkudes, tuleb selline rahaline karistus järelikult asjaomasele isikule tagasi maksta ja talle tuleb maksta ka intressi, mille eesmärk on hüvitada vastava rahasumma kasutamise võimatus.
- 55 Sellest järeldub, et nimetatud õigused on kohaldatavad eelkõige sellisele rahalisele karistusele, nagu on kõne all kohtuasjas C-415/20 ja mille eesmärk on võimaldada liikmesriikidel tagada põllumajandustoodete eksporditoetust käsitlevate liidu õigusnormide järgimine, nagu nähtub Euroopa Kohtu praktikast, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab (vt selle kohta 11. juuli 2002. aasta kohtuotsus *Käserei Champignon Hofmeister*, C-210/00, EU:C:2002:440, punktid 40, 60 ja 66).
- 56 Teiselt poolt, mis puudutab küsimust, kas õigus saada intressi peab olema kohaldatav ka juhul, kui eksporditoetus on makstud hilinenult isikule, kes taotles selle maksmist pärast seda, kui liikmesriigi pädev asutus oli keeldunud talle liidu õigust rikkudes seda maksmast, siis tuleb märkida, et seda juhtu iseloomustab asjaolu, et isik on teatud aja jooksul jäetud ilma rahasummast, mille puhul on tegemist selle eksporditoetusega, hilinemise tõttu, mis omakorda on tingitud liidu õiguse rikkumisest.
- 57 See olukord on aga võrreldav sellise isiku olukorraga, kes on teatud aja jooksul jäänud ilma rahasummast, mille puhul on tegemist tasu, tollimaksu, maksu või muu maksega, mille tasumist liikmesriik on nõudnud liidu õigust rikkudes, ja kellel on seetõttu õigus intressile, mille eesmärk on hüvitada selle rahasumma kasutamise võimatus vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 52 meelde tuletatud kohtupraktikale.
- 58 Seega tuleb analoogia alusel möönda, et juhul, kui isikule makstakse eksporditoetust hilinenult, rikkudes liidu õigust, on tal õigus saada intressi, et hüvitada vastava rahasumma kasutamise võimatus.
- 59 Käesoleva kohtuotsuse punktides 51–58 tuleneb seega, et liidu õiguse põhimõtteid, mis puudutavad isikute õigusi saada tagasi rahasummad, mille maksmist liikmesriik on neilt nõudnud liidu õigust rikkudes, ning nendelt rahasummadelt intressi maksmist, tuleb tõlgendada nii, et neid kohaldatakse juhul, kui asjaomaste rahasummade puhul on esiteks tegemist eksporditoetusega, mida isikule on makstud hilinenult pärast seda, kui talle on selle maksmisest õigusvastaselt keeldutud, ja teiseks rahalise karistusega, mis isikule selle rikkumise tõttu määrati.
- 60 Teisena tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktides 51 ja 52 meenutatud Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, et just asjaolu, et liikmesriigi ametiasutus on tasu, tollimaksu, maksu või muu makse tasumist nõudnud „liidu õigust rikkudes“, on aluseks ja põhjendab vastava rahasumma alusetult tasunud isikute õigust saada liikmesriigilt, kes on selle sisse nõudnud, summa tagasi ning saada viimaselt intressi.

- 61 Sellega seoses on kõigepealt oluline märkida, et rikkumise ese võib olla mis tahes liidu õiguse norm, olgu see siis esmase või teise õiguse säte (vt 9. novembri 1983. aasta kohtuotsus *San Giorgio*, 199/82, EU:C:1983:318, punkt 12, ja 9. septembri 2021. aasta kohtuotsus *Hauptzollamt B* (vabatahtlik maksude vähendamine), C-100/20, EU:C:2021:716, punkt 26) või liidu õiguse üldpõhimõte (vt 9. septembri 2021. aasta kohtuotsus *Hauptzollamt B* (vabatahtlik maksude vähendamine), C-100/20, EU:C:2021:716, punkt 28).
- 62 Mis puudutab seejärel selle rikkumise laadi, siis tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 53–59, et isikute liidu õigusest tulenev õigus tagasimaksmisele ja intressile on sellise üldpõhimõtte väljendus, mille kohaldamine ei piirdu liidu õiguse teatud rikkumistega või on teiste puhul välistatud.
- 63 Järelikult saab nendele õigustele tugineda mitte ainult juhul, kui liikmesriigi ametiasutus on isikult nõudnud rahasumma tasumist sellises vormis nagu makse, tasu või dumpinguvastane tollimaks, liidu õiguse õigusakti alusel, mis osutus õigusvastaseks (vt selle kohta 27. septembri 2012. aasta kohtuotsus *Zuckerfabrik Jülich jt*, C-113/10, C-147/10 ja C-234/10, EU:C:2012:591, punktid 65 ja 69, ning 18. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus *Wortmann*, C-365/15, EU:C:2017:19, punktid 34 ja 37), vaid ka muudel juhtudel.
- 64 Seega saab nendele tugineda muu hulgas juhul, kui tasu või maksu tasumist on isikult nõutud riigisiseste õigusnormide alusel, mis osutusid liidu esmase õiguse või teise õiguse sättega vastuolus olevaks (vt selle kohta 8. märtsi 2001. aasta kohtuotsus *Metallgesellschaft jt*, C-397/98 ja C-410/98, EU:C:2001:134, punktid 82–84 ja 96, ning 15. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus *Nicula*, C-331/13, EU:C:2014:2285, punktid 27–31), või ka juhul, kui ilmnes, et liikmesriigi ametiasutus nõudis isikult maksu tasumist, kohaldades liidu õiguse seisukohalt vääralt liidu õigusakti või riigisisest õigusakti, millega seda akti rakendati või see üle võeti (vt selle kohta 19. juuli 2012. aasta kohtuotsus *Littlewoods Retail jt*, C-591/10, EU:C:2012:478, punktid 10, 11 ja 34, ning 9. septembri 2021. aasta kohtuotsus *Hauptzollamt B* (vabatahtlik maksude vähendamine), C-100/20, EU:C:2021:716, punktid 25–36).
- 65 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu andmetest nähtub aga, et kolm õiguslikku ja faktilist olukorda, mille kohta ta Euroopa Kohtule küsimuse esitab, kuuluvad viimati nimetatud juhtumi alla. Nendest andmetest ilmneb nimelt, et kohtuasja C-415/20 puhul keeldus liikmesriigi ametiasutus isikule eksporditoetuse andmisest ja määras talle rahalise karistuse liidu õiguse väära kohaldamise tõttu, mis tulenes liidu õiguse väärast tõlgendusest. Samuti kehtestasid asjaomased liikmesriigi ametiasutused isikutele kohtuasjades C-419/20 ja C-427/20 dumpinguvastase tollimaksu ja imporditollimaksu liidu õiguse väära kohaldamise tõttu, mis tulenes õigusnormi rikkumisest või faktiliste asjaolude hindamisel tehtud veast.
- 66 Viimaseks, Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast nähtub, et liidu õiguse rikkumise esinemise, mis annab isikule õiguse tagasimaksmisele ja intressi maksmisele ja kohustab samas liikmesriiki summa tagasi maksuma ja intressi maksuma, võib tuvastada lisaks liidu kohtule (vt selle kohta 18. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus *Wortmann*, C-365/15, EU:C:2017:19, punkt 37), kellel on ainupädevus tühistada liidu õigusakt või tuvastada selle kehtetus (22. oktoobri 1987. aasta kohtuotsus *Foto-Frost*, 314/85, EU:C:1987:452, punktid 15–20, ja 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus *Schrems*, C-362/14, EU:C:2015:650, punkt 62), ka liikmesriigi kohus olenemata sellest, kas see kohus peab tegema järeldused sellest, et liidu kohus tuvastas enne õigusvastasuse või kehtetuse (vt selle kohta 18. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus *Wortmann*, C-365/15, EU:C:2017:19, punkt 38), või tuvastama, et liikmesriigi ametiasutuse vastu võetud aktis on liidu õigust valesti rakendatud.

- 67 Sellega seoses tuleb rõhutada, et ELL artikliga 19 on usaldatud ülesanne tagada liidu õiguse täielik kohaldamine kõikides liikmesriikides ning kohtulik kaitse, mis õigussubjektidele tuleneb liidu õigusest, mitte ainult liidu kohtule endale, vaid ka liikmesriikide kohtutele, kelle ülesanne on seega koostöös viimasega tagada õiguse järgimine aluslepingute tõlgendamisel ja kohaldamisel, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktides 82 ja 83.
- 68 Lisaks on liikmesriigi kohtutel juhul, kui neil on konkreetset juhutul liidu õiguse tõlgendamise suhtes kahtlusi, vastavalt ELTL artiklile 267 kas õigus või kohustus esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus, kusjuures tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu tõlgendavad eelotsused selgitavad ja täpsustavad vajaduse korral seal tõlgendatud õigusnormide tähendust ja ulatust, nagu neid tuleb või oleks tulnud mõista ja kohaldada alates nende jõustumisest (7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Hochtief, C-300/17, EU:C:2018:635, punkt 55).
- 69 Järelikult tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktides 59–68, et liidu õiguse põhimõtteid, mis käsitlevad isikute õigusi selliste rahasummade tagasimaksmisele, mille tasumist liikmesriik on neilt nõudnud liidu õigust rikkudes, ning nendelt summadelt intressi maksmist, tuleb tõlgendada nii, et need on kohaldatavad üldiselt ja olenemata nende õiguste teostamise korra konkreetset juhul, kui Euroopa Kohtu otsusest või liikmesriigi kohtu otsusest nähtub, et liikmesriigi ametiasutus on eksporditoetuse, rahalise karistuse, dumpinguvastase tollimaksu või imporditollimaksu maksmisest olenevalt olukorrast keeldunud või seda nõudnud kas liidu õiguse väär tõlgenduse või liidu õiguse väär kohaldamise põhjal.
- 70 Kolmandana ja viimasena on käesoleva kohtuotsuse punktis 52 viidatud intressi saamise õiguse eesmärk, nagu nähtub selles punktis viidatud kohtupraktikast, hüvitada selle rahasumma kasutamise võimatus, millest isik on alusetult ilma jäetud.
- 71 Selline hüvitamine võib toimuda olenevalt juhtumist kohaldatavates liidu õigusnormides ette nähtud korras või selliste õigusnormide puudumisel vastavalt nendele, mis kuuluvad kohaldamisele riigisisese õiguse alusel.
- 72 Nagu märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, puudutavad käesoleval juhul põhikohtuasjad kohtuasjades C-419/20 ja C-427/20 rahasummasid, mille puhul on tegemist tasumisele mittekuuluva tollimaksuga. Tollimaksu tagasimaksmist reguleerivad teataval määral aga liidu seadusandja vastu võetud õigusnormid, see tähendab tollivaldkonnas kohaldatavad õigusnormid, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktides 3–6. Seevastu põhikohtuasi kohtuasjas C-415/20 puudutab rahasummasid, mille puhul on tegemist hilinevalt makstud põllumajandustoodete eksporditoetuse ja ekslikult määratud rahalise karistusega. Selles valdkonnas kohaldatavate liidu õigusnormide asjakohased sätted, millele on viidatud kohtuotsuse punktides 7–9, ei näe aga ette mehhanismi, mis oleks võrreldav sellega, mis on kehtestatud tasumisele mittekuuluva tollimaksu puhul.
- 73 Seda olukordade erinevust arvestades tuleb kõigepealt märkida, et Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et tasumisele mittekuuluva tollimaksu tagasimaksmisel, nagu on ette nähtud ühenduse tolliseadustiku artikli 236 lõikes 1, mis on eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul *ratione temporis* kohaldatav, tuleb maksta intressi (vt selle kohta 18. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Wortmann, C-365/15, EU:C:2017:19, punktid 36–38). Lisaks ei ole selle tolliseadustiku artiklis 241 ette nähtud erand sellest üldpõhimõttest kohaldatav juhul, kui – nagu käesolevas asjas – tollimaks ei kuulu tasumisele põhjusel, et see on sisse nõutud liidu õigust rikkudes (vt selle kohta 18. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Wortmann, C-365/15, EU:C:2017:19, punktid 25–27). Nagu kohtujurist

oma ettepaneku punktides 103 ja 109 märkis, kehtib sama ka liidu tolliseadustiku artikli 116 lõikes 6 osutatud erandi kohta, mis nüüd kordab sisuliselt ühenduse tolliseadustiku artikli 241 sisu.

- 74 Neil asjaoludel tuleb nii kohtuasjades C-419/20 ja C-427/20 kõne all olevate tollimaksude kui ka kohtuasjas C-415/20 arutusel oleva rahalise karistuse kohta seejärel märkida, et nagu nähtub Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, tuleb liidu õigusnormide puudumisel iga liikmesriigi riigisisises õiguskorras ette näha kord, mille kohaselt tuleb maksta intressi liidu õigust rikkudes sisse nõutud rahasummade tagasimaksmise korral. See kord peab siiski järgima võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtet ning sellest nõudest kinnipidamiseks ei tohi see eelkõige muuta liidu õigusega tagatud õiguse intressile kasutamist praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks (vt 19. juuli 2012. aasta kohtuotsus Littlewoods Retail jt, C-591/10, EU:C:2012:478, punktid 27 ja 28, ning 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, punktid 26 ja 27). Analoogsed nõuded kehtivad ka liidu õiguse alusel maksmisele kuuluva rahasumma hilinenult maksmise korral, nagu see, mille puhul on tegemist kohtuasjas C-415/20 kõne all oleva eksporditoetusega.
- 75 Täpsemalt ei tohi selline intressi maksmise kord võtta isikult võimalust saada talle tekitatud kahju eest piisavat hüvitist, see eeldab muu hulgas, et talle makstav intress hõlmab kogu ajavahemikku, mis jääb olenevalt olukorrast kuupäeva, mil ta maksis või mil ta oleks pidanud saama asjaomase rahasumma, ja selle kuupäeva vahele, mil see talle tagasi maksti või välja maksti (vt selle kohta 18. aprilli 2013. aasta kohtuotsus Irimie, C-565/11, EU:C:2013:250, punktid 26–28, ning 23. aprilli 2020. aasta kohtuotsus Sole-Mizo ja Dalmandi Mezőgazdasági, C-13/18 ja C-126/18, EU:C:2020:292, punktid 43, 49 ja 51).
- 76 Järelikult on liidu õigusega vastuolus õiguslik regulatsioon, mis ei vasta sellele nõudele ja mis ei võimalda seega tõhusalt kasutada liidu õigusega tagatud õigust tagasimaksmisele ja intressi maksmisele (vt selle kohta 18. aprilli 2013. aasta kohtuotsus Irimie, C-565/11, EU:C:2013:250, punkt 29, ja 15. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus Nicula, C-331/13, EU:C:2014:2285, punktid 38 ja 39).
- 77 Seega on nimetatud õigusega vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt makstakse intressi rahasummadelt, mille maksmist olenevalt olukorrast isikult nõuti või maksimisest isikule keelduti liidu õigust rikkudes, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ainult ajavahemiku eest alates kuupäevast, mil esitati kohtule kaebus nende rahasummade tagasimaksmiseks või väljamaksmiseks, kuni pädeva liikmesriigi kohtu otsuse tegemise kuupäevani, hõlmamata varasemat ajavahemikku, nagu põhikohtuasjades kõne all olevad õigusnormid. Sellist intressi peab isikul nimelt olema võimalik nõuda ja saada ajavahemiku eest alates kuupäevast, mil rahasumma asjaomasele liikmesriigile maksti või mille liikmesriik oleks pidanud talle maksuma, kuni kaebuse esitamise kuupäevani.
- 78 Lõpuks, võttes arvesse eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusi selle kohta, kas liikmesriigi seadusandjal on õigus ette näha, et intressi maksmisele võib igal juhul olla õigus üksnes isikutel, kes on esitanud kohtule kaebuse, et saada tagasi rahasumma või saada need summad, mille tasumist neilt nõuti või mille maksimisest neile keelduti liidu õigust rikkudes, jättes kõrvale isikud, kes piirdusid liikmesriigi pädevale ametiasutusele vaide või eelneva halduskaebuse esitamisega, mis jäeti viimati nimetatud sõnaselge või vaikimisi tehtud otsusega rahuldamata, siis tuleb täpsustada, et liidu õigusega tagatud õiguste tõhus kasutamine ei nõua põhimõtteliselt, et liikmesriigi ametiasutused omal algatusel need summad tagasi või välja maksaksid ning intressi maksaksid, kui isikud ei ole nende õiguste kaitseks kohtusse pöördunud.

- 79 Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 74, tuleb tegutsemisruumi, mis liikmesriikidel on liidu õigusnormide puudumisel selleks, et täpsustada sellistelt rahasummadelt, mis neile alusetult maksti või mille nad alusetult kinni pidasid, intressi maksmise korda, kasutada tõhususe põhimõtet järgides ja seejuures eelkõige ei tohi selle tulemusel muutuda liidu õiguskorraga isikutele antud õiguste kasutamine ülemäära raskeks või praktiliselt võimatuks.
- 80 Vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale tuleb seda küsimust analüüsida, võttes arvesse iga kord, kui see tekib, vastava riigisisese õigusnormi või õigusnormide asukohta menetluses tervikuna, menetluse kulgu ja eripära erinevates liikmesriigi ametiasutustes (6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus Târşia, C-69/14, EU:C:2015:662, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika). Seda silmas pidades tuleb arvesse võtta eelkõige riigisisese õigussüsteemi aluseks olevaid põhimõtteid, nagu kaitseõiguste tagamine, õiguskindluse põhimõte ja menetluse nõuetekohane läbiviimine (14. detsembri 1995. aasta kohtuotsus Peterbroeck, C-312/93, EU:C:1995:437, punkt 14, ning 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punkt 63). Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 75, tuleb lisaks kindlaks teha, kas konkreetsel juhul kõne all olevad intressi puudutavad riigisiselised õigusnormid jätavad isiku ilma piisavast hüvitisest talle tekitatud kahju eest.
- 81 Neid kaalutlusi arvestades peab liikmesriigi kohus kontrollima, kas põhikohtuasjas kõne all olevad riigisiselised õigusnormid ei muuda ülemäära raskeks nende õiguste teostamist õigussubjektidel, kes küll ei ole esitanud kohtule kaebust selle rahasumma väljamaksmiseks, mille maksmisest neile on keeldutud, või tasutud rahasumma neile tagasimaksmiseks, kuid kes on siiski selleks esitanud vaide või halduskaebuse. Selle analüüsi raames peab nimetatud kohus eelkõige arvesse võtma ja vajaduse korral kaaluma huve, mis on seotud vastavalt kaitseõiguste tagamise, õiguskindluse põhimõtte, menetluse nõuetekohase läbiviimise ning liidu õiguse ja sellest isikutele tulenevate õiguste järgimisega.
- 82 Kohtuasja C-415/20 asjaolude kohta tuleb siiski üldiselt ja sarnaselt kohtujuristi ettepaneku punktile 124 täpsustada, et eelotsusetaotluses ja Euroopa Kohtule esitatud kirjalikes seisukohtades ei ole ühtegi selgitust, mis võiks õigustada seda, et sellise kaalumise tulemusel võidakse keelduda isikule intressi maksmisest üksnes põhjusel, et ta ei esitanud kohtule kaebust selle rahasumma väljamaksmiseks, mille maksmisest talle on keeldutud, või sellise summa tagasimaksmiseks, mille tasumist temalt nõuti rahalise karistusena, rikkudes liidu õigust.
- 83 Mis puudutab konkreetsemalt õiguskindluse põhimõtet, siis tuleb arvesse võtta asjaolu, et sellises olukorras, nagu on kõne all selles kohtuasjas, võib liikmesriigi pädev ametiasutus ilma kolmandate isikute õigusi kahjustamata teha otsuse, millega nähakse ette selle rahasumma maksmine, mille maksmisest esialgu keelduti, või selle summa tagasimaksmise, mille maksmist esialgu nõuti, mistõttu ei ole intressi maksmine vastuolus lõpliku haldusotsusega, nagu pädev ametiasutus näib olevat teinud kõnealuses asjas, tühistades eelmised otsused, millega ta keeldus isiku taotletud eksporditoetuse andmisest ja seejärel määras talle rahalise karistuse.
- 84 Seega tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 70–83, et liidu õiguse põhimõtteid, mis käsitlevad isikute õigusi saada tagasi rahasumma, mille tasumist liikmesriik on neilt nõudnud liidu õigust rikkudes, ning nendelt summadelt intressi maksmist, tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisiselised õigusnormid, milles on ette nähtud, et kui eksporditoetuse, rahalise karistuse, dumpinguvastase tollimaksu või imporditollimaksu maksmisest on keeldutud või on maksmist nõutud liidu õigust rikkudes, makstakse intressi üksnes ajavahemiku eest alates kuupäevast, mil esitati kaebus selle rahasumma väljamaksmiseks, mille maksmisest neile on keeldutud, või tasutud rahasumma neile tagasimaksmiseks, pädeva kohtu otsuse tegemise

kuupäevani, hõlmamata varasemat ajavahemikku. Seevastu ei ole nendega iseenesest vastuolus see, kui sellised õigusnormid näevad ette, et intressi tuleb maksta üksnes juhul, kui selline kaebus on esitatud, tingimusel et see ei muuda isikutele liidu õigusest tulenevate õiguste kasutamist ülemäära raskeks.

85 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et liidu õiguse põhimõtteid, mis käsitlevad isikute õigusi saada tagasi rahasummad, mille tasumist liikmesriik on neilt nõudnud liidu õigust rikkudes, ning neilt summadelt intressi maksmist, tuleb tõlgendada nii, et:

- esimesena, neid kohaldatakse juhul, kui asjaomaste rahasummade puhul on esiteks tegemist eksporditoetusega, mida isikule on makstud hilinenult pärast seda, kui talle on selle maksmisest õigusvastaselt keeldutud, ja teiseks rahalise karistusega, mis isikule määrati selle rikkumise tõttu;
- teisena, et need on kohaldatavad üldiselt ja olenemata nende õiguste teostamise korrast konkreetsel juhul, kui Euroopa Kohtu otsusest või liikmesriigi kohtu otsusest nähtub, et liikmesriigi ametiasutus on eksporditoetuse, rahalise karistuse, dumpinguvastase tollimaksu või imporditollimaksu maksmisest olenevalt olukorrast keeldunud või seda nõudnud kas liidu õiguse vääratõlgenduse või liidu õiguse vääratõlgendamise põhjal, ja
- kolmandana, nendega on vastuolus riigisisised õigusnormid, milles on ette nähtud, et kui eksporditoetuse, rahalise karistuse, dumpinguvastase tollimaksu või imporditollimaksu maksmisest on keeldutud või on maksmist nõutud liidu õigust rikkudes, makstakse intressi üksnes ajavahemiku eest alates kuupäevast, mil esitati kaebus vastava rahasumma tagasimaksmiseks või väljamaksmiseks, pädeva kohtu otsuse tegemise kuupäevani, hõlmamata varasemat ajavahemikku. Seevastu ei ole nendega iseenesest vastuolus see, kui sellised õigusnormid näevad ette, et intressi tuleb maksta üksnes juhul, kui selline kaebus on esitatud, tingimusel et see ei muuda isikutele liidu õigusest tulenevate õiguste kasutamist ülemäära raskeks.

Kohtukulud

86 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

Liidu õiguse põhimõtteid, mis käsitlevad isikute õigusi saada tagasi rahasummad, mille tasumist liikmesriik on neilt nõudnud liidu õigust rikkudes, ning neilt summadelt intressi maksmist, tuleb tõlgendada nii, et:

- esimesena, neid kohaldatakse juhul, kui asjaomaste rahasummade puhul on esiteks tegemist eksporditoetusega, mida isikule on makstud hilinenult pärast seda, kui talle on selle maksmisest õigusvastaselt keeldutud, ja teiseks rahalise karistusega, mis isikule määrati selle rikkumise tõttu;

- teisena, et need on kohaldatavad üldiselt ja olenemata nende õiguste teostamise korrast konkreetsel juhul, kui Euroopa Kohtu otsusest või liikmesriigi kohtu otsusest nähtub, et liikmesriigi ametiasutus on eksporditoetuse, rahalise karistuse, dumpinguvastase tollimaksu või imporditollimaksu maksmisest olenevalt olukorrast keeldunud või seda nõudnud kas liidu õiguse vääratõlgenduse või liidu õiguse väärakohaldamise põhjal, ja
- kolmandana, nendega on vastuolus riigisisised õigusnormid, milles on ette nähtud, et kui eksporditoetuse, rahalise karistuse, dumpinguvastase tollimaksu või imporditollimaksu maksmisest on keeldutud või on maksmist nõutud liidu õigust rikkudes, makstakse intressi üksnes ajavahemiku eest alates kuupäevast, mil esitati kaebus vastava rahasumma tagasimaksmiseks või väljamaksmiseks, pädeva kohtu otsuse tegemise kuupäevani, hõlmamata varasemat ajavahemikku. Seevastu ei ole nendega iseenesest vastuolus see, kui sellised õigusnormid näevad ette, et intressi tuleb maksta üksnes juhul, kui selline kaebus on esitatud, tingimusel et see ei muuda isikutele liidu õigusest tulenevate õiguste kasutamist ülemäära raskeks.

Allkirjad